

Київський університет імені Бориса Грінченка
Педагогічний інститут
Кафедра дошкільної освіти

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з наукової роботи
Наталія ВІННІКОВА

«31» серпня 2022 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

РОЗВИТОК НАУКОВОЇ ГАЛУЗІ

для аспірантів

спеціальності 012 «Дошкільна освіта»

освітнього рівня третього (освітньо-наукового)

освітньо-наукової програми «Дошкільна освіта»

Київ – 2022

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
РОЗВИТОК НАУКОВОЇ ГАЛУЗІ		
Вид дисципліни	Обов'язкова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	Українська	
Загальний обсяг кредитів / годин	4 / 120, з них: Змістовий модуль «Методологія психолого-педагогічних досліджень у галузі дошкільної освіти» 2/60; Змістовий модуль «Сучасні проблеми дошкільної освіти у контексті компаративістських досліджень» 2/60	
Курс	1	1
Семестр	1,2	1,2
Кількість змістових модулів з розподілом:	2	2
Обсяг кредитів	4	4
Обсяг годин, в тому числі:	120	120
Аудиторні	32	16
Модульний контроль	8	-
Самостійна робота	50	104
Підготовка до екзамену	30	-
Семестровий контроль	Екзамен	
Змістовий модуль «Методологія психолого-педагогічних досліджень у галузі дошкільної освіти»		
Курс	1	1
Семестр	1	1
Кількість змістових модулів з розподілом	1	1
Обсяг кредитів	2	2
Обсяг годин, в тому числі:	60	60
Аудиторні	16	8
Модульний контроль	4	-
Самостійна робота	25	52
Семестровий контроль	15	-
Змістовий модуль «Сучасні проблеми дошкільної освіти у контексті компаративістських досліджень»		
Курс	1	1
Семестр	2	2
Кількість змістових модулів з розподілом	1	1
Обсяг кредитів	2	2
Обсяг годин, в тому числі:	60	60
Аудиторні	16	8
Модульний контроль	4	-
Самостійна робота	25	52
Семестровий контроль	15	-

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета – формування професійної компетентності майбутніх докторів філософії в галузі дошкільної освіти щодо використання методів психолого-педагогічного дослідження у науковій та професійній діяльності, використання світових досягнень педагогіки у науковій та професійній діяльності задля забезпечення інтеграції вітчизняної системи дошкільної освіти в освітній європейський простір.

Завдання курсу:

- розширення знань здобувачів наукового ступеня доктора філософії в галузі дошкільної освіти про класичні та сучасні методи психолого-педагогічного дослідження;
- формування умінь з розробки програми експериментально-дослідної роботи дошкільного навчального закладу за визначеним напрямом;
- формування вмінь методично грамотно застосовувати методи психолого-педагогічного дослідження в науковій та професійній діяльності;
- аналіз результатів наукової діяльності на рефлексивній основі, самоаналіз своїх вчинків у різних її сферах;
- ознайомлення здобувачів наукового ступеня доктора філософії в галузі дошкільної освіти з методологічними орієнтирами здійснення порівняльних досліджень з урахуванням світових тенденцій і національних особливостей;
- формування уявлень аспірантів про інтеграційні процеси в галузі педагогічної освіти на Європейському континенті;
- зіставлення педагогічних ідей і практики дошкільного виховання та формування на цій основі теоретичних підходів універсального, прогностичного характеру.

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Розвиток наукової галузі» відповідно до освітньо-наукової програми спеціальності формується **інтегральна компетентність**: здатність до наукового пошуку, організації та проведення наукових досліджень з метою розв'язань складних спеціалізованих задач та практичних проблем у сфері дошкільної освіти.

Відповідно до освітньо-наукової програми спеціальності формуються **фахові компетентності**:

Програмні компетентності	Код	Значення компетентності
Фахові компетентності (ФК)	ФК 1	Здатність оперувати науковою термінологією та вибудовувати ієрархію наукових понять за рівнями їх узагальнення; розуміти системність, взаємозв'язок та цілісність психолого-педагогічних явищ і процесів;

	орієнтуватися у сучасних нормативно-правових документах, тенденціях освітньої політики в Україні; аналізувати освітні процеси в історичній ретроспективі; застосовувати компаративний аналіз щодо вивчення актуальних проблем дошкільної освіти в зарубіжному та вітчизняному контекстах; узагальнювати та мультиплікувати інноваційний досвід у власних дослідженнях.
ФК 4	Здатність критично мислити, визначати та оцінювати актуальні проблеми дошкільної освіти, проводити моніторинг власних наукових результатів; володіти діагностичним інструментарієм збору та аналізу результатів експериментальної роботи; будувати індивідуальну траєкторію власного розвитку та суб'єктів освітнього процесу; оцінювати наукову та практичну цінність завдань, які вирішуються у власному дослідженні, готувати рекомендації для прийняття управлінських рішень та педагогічного проектування.
ФК 6	Здатність до аналізу генези психолого-педагогічних процесів та явищ у сфері дошкільного дитинства (ретроспективний та компаративний аспекти); опрацювання джерельної бази дослідження; адаптації та використання ідей науковців та практиків дошкільної освіти.
ФК 7	Здатність до диференціації та самостійної постановки завдань педагогічної діяльності в системі дошкільної освіти відповідно її ключових суб'єктів і змісту, видів та напрямів у контексті запитів соціуму, інтересів та потреб особистості.
ФК 8	Здатність до упровадження інновацій в освітню діяльність закладів дошкільної освіти та інших інституцій дошкільного дитинства.
ФК 9	Здатність до розробки науково-методичного забезпечення процесу формування у дітей життєвої компетентності та дошкільної зрілості.
ФК 10	Здатність навчатися протягом життя, підвищувати професійну компетентність, здійснювати професійний саморозвиток, планувати програму професійного самовдосконалення.

3.Результати навчання за дисципліною

У результаті опрацювання змісту навчальної дисципліни «Розвиток наукової галузі» здобувач наукового ступеня має досягнути таких програмових результатів навчання:

ПРН 7	Аналізує актуальні наукові проблеми у галузі дошкільної освіти, генерує нові ідеї на засадах лідерства-служіння; здійснює проектування наукової роботи, визначає проблематику, гіпотезу, мету, завдання, об'єкт та предмет
-------	--

	дослідження, складає робочий план теоретичного та експериментального дослідження у сфері дошкільної освіти; впроваджує нові технології у власну дослідницьку діяльність; ефективно використовує професійні педагогічні уміння, відповідні педагогічні методи для розв'язання актуальних проблем педагогічної діяльності та вдосконалення якості дошкільної освіти.
ПРН 8	Аналізує освітні процеси в історичній ретроспективі; застосовує компаративний аналіз щодо вивчення актуальних проблем дошкільної освіти в зарубіжному та вітчизняному контекстах; виявляє громадянську ідентичність при узагальненні та інтеграції інноваційного досвіду у власних дослідженнях.
ПРН 11	Здатен до планування, організації власної наукової діяльності, розуміння гносеологічних основ діяльності, адекватного застосування наукових методів для виконання завдань власного дослідження; на основі використання існуючих, модифікує та створює методи, технології для виконання завдань дослідження, перевіряє їх ефективність; впроваджує інформаційно-комунікаційні технології для реалізації наукового задуму дослідження.
ПРН 12	Володіє знаннями про закономірності філогенезу та онтогенезу на етапі дошкільного дитинства; про особливості психофізіологічного розвитку дитини раннього та дошкільного віку; вміє визначати рівень психічного розвитку дитини за допомогою діагностичних методів; інтерпретує і використовує методики та освітні технології, що забезпечують різнобічний розвиток дитини; творчо застосовує передовий педагогічний досвід у власній професійній діяльності; дотримується етичних принципів роботи в системі «людина – людина», виявляє емпатію, повагу до індивідуальних особливостей дитини.
ПРН 13	Здатен до аналізу, реалізації та вдосконалення вимог освітніх стандартів у галузі дошкільної освіти шляхом проведення дослідження різних аспектів діяльності дітей та педагогів у дошкільних закладах; створення методичного забезпечення освітнього процесу закладу дошкільної освіти, організації різних форм методичної роботи, аналізу й розповсюдження передового педагогічного досвіду, аналізу та планування освітньої діяльності з використання альтернативних педагогічних технологій; застосування методів психолого-педагогічного дослідження в практиці дошкільної освіти.
ПРН 15	Порівнює та оцінює актуальні проблеми дошкільної освіти, проводить моніторинг власних наукових результатів; володіє діагностичним інструментарієм збору й аналізу результатів експериментальної роботи; здатен до компаративного аналізу програмних документів у галузі дошкільної освіти в контексті вітчизняного та зарубіжного теоретико-методологічного досвіду, розробки освітніх парціальних програм для дітей дошкільного віку, впровадження програм для дітей дошкільного віку в освітній процес закладу дошкільної освіти; реалізації стандарту дошкільної освіти.

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план для денної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт		
		Аудиторна		Самостійна робота
		Лекції	Семінари	
Змістовий модуль «Методологія психолого-педагогічних досліджень у галузі дошкільної освіти»				
Тема 1. Психолого-педагогічні дослідження в галузі дошкільної освіти. Рівні методології та компоненти методологічних рівнів.	5	2		3
Тема 2. Сучасні стратегії оновлення та розвитку дошкільної освіти. Етапи наукового дослідження.	6		2	4
Тема 3. Характеристика методологічних принципів наукового дослідження.	6	2		4
Тема 4. Методи наукового дослідження. Особливості застосування методів психолого-педагогічного дослідження в роботі з дітьми дошкільного віку.	7	2	2	3
Тема 5. Теоретичні методи наукового дослідження.	5	2		3
Тема 6. Емпіричні методи наукового дослідження.	6	2		4
Тема 7. Методологічна культура педагога.	6		2	4
Модульний контроль	4			
Семестровий контроль	15			
Разом за змістовий модуль «Методологія психолого-педагогічних досліджень у галузі дошкільної освіти»	60	10	6	25
Змістовий модуль «Сучасні проблеми дошкільної освіти у контексті компаративістських досліджень»				
Тема 1. Особливості організації освітнього процесу в закладах дошкільної освіти різних типів в Україні та за кордоном	16	4	2	10
Тема 2. Науково-методичне забезпечення вітчизняної та зарубіжних систем дошкільної освіти	16	4	2	10
Тема 3. Актуальні проблеми вітчизняної та зарубіжної дошкільної педагогіки	20	2	2	5
Модульний контроль	4			
Семестровий контроль	15			
Разом за змістовий модуль «Сучасні проблеми дошкільної освіти у контексті	60	10	6	25

компаративістських досліджень»				
Усього	120	32	24	64

Тематичний план для заочної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт		
		Аудиторна		Самостійна робота
		Лекції	Семінари	
Змістовий модуль «Методологія психолого-педагогічних досліджень у галузі дошкільної освіти»				
Тема 1. Психолого-педагогічні дослідження в галузі дошкільної освіти. Рівні методології та компоненти методологічних рівнів.	6	2		4
Тема 2. Сучасні стратегії оновлення та розвитку дошкільної освіти. Етапи наукового дослідження.	8			8
Тема 3. Характеристика методологічних принципів наукового дослідження.	8		2	6
Тема 4. Методи наукового дослідження. Особливості застосування методів психолого-педагогічного дослідження в роботі з дітьми дошкільного віку.	8	2		6
Тема 5. Теоретичні методи наукового дослідження.	10			10
Тема 6. Емпіричні методи наукового дослідження.	12			12
Тема 7. Методологічна культура педагога.	8		2	6
Разом за змістовий модуль «Методологія психолого-педагогічних досліджень у галузі дошкільної освіти»	60	4	4	52
Змістовий модуль «Сучасні проблеми дошкільної освіти у контексті компаративістських досліджень»				
Тема 1. Особливості організації освітнього процесу в закладах дошкільної освіти різних типів в Україні та за кордоном	20	2		18
Тема 2. Науково-методичне забезпечення вітчизняної та зарубіжних систем дошкільної освіти	20		2	18
Тема 3. Актуальні проблеми вітчизняної та зарубіжної дошкільної педагогіки	20	2	2	16
Разом за змістовий модуль «Сучасні проблеми дошкільної освіти у контексті компаративістських досліджень»	60	4	4	52
Усього	120	8	8	104

5. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ «МЕТОДОЛОГІЯ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ У ГАЛУЗІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ»

Тема 1. Психолого-педагогічні дослідження в галузі дошкільної освіти. Рівні методології та компоненти методологічних рівнів

Предмет і завдання курсу. Особливості процесу пізнання, використовуваних методології і методів оцінювання здобутих результатів у галузі дошкільної освіти. Методологічна основа як науковий фундамент, з позицій якого здійснюється пояснення основних педагогічних явищ і розкриваються їх закономірності. Рівні методології: I рівень – філософська методологія, II рівень – загальнонаукові принципи, форми й підходи, III рівень – конкретна наукова методологія, IV рівень – дисциплінарна методологія, V рівень – методологія міждисциплінарних досліджень.

Фундамент української дошкільної педагогіки: українська народна філософія, праці та ідеї українських філософів, наукові психолого-педагогічні дослідження в галузі дошкільної освіти, педагогічна практика (педагогічний досвід).

Компоненти методологічних рівнів: загальні закони філософії й теорії пізнання, закони логіки, закономірності психології й педагогіки, методи дослідження, вчення класиків педагогіки.

Ключові поняття теми: дошкільна освіта, психолого-педагогічне дослідження, методологія, рівні методології, компоненти методологічних рівнів.

Література основна: 1,3,4,5

Література додаткова: 1,2,5

Тема 2. Сучасні стратегії оновлення та розвитку дошкільної освіти. Етапи наукового дослідження

Криза освіти – ознака перехідного етапу до оновлення суспільства і освіти. Стан розбалансованості, порушення стабільності та розвитку освіти, утруднення функціонування, складова кризи соціально-економічної структури суспільства. Стратегії оновлення: перехід від знання-центризму до людино-центризму (дитиноцентризму), стратегія навчання для життя, зміни в змісті освіти (культуроємність, підвищення ролі гуманітарного знання), рух від уніфікованих форм навчання до різноманітності, багатофункціональність освіти (освітня, виховна, розвивальна, культуротворчості, здоров'язбереження, соціального захисту педагогів та вихованців, соціальної стабілізації та стимулювання соціально-економічного розвитку суспільства).

Обумовленість тематики сучасних наукових досліджень в галузі дошкільної

освіти стратегіями оновлення та розвитку системи освіти в Україні. Педагогічне дослідження як процес наукового визначення, вивчення та аналізу результатів актуальної педагогічної проблеми. Структурні елементи та етапи наукового дослідження.

Ключові поняття теми: дошкільна освіта, криза освіти, стратегії оновлення освіти, проблема, протиріччя, актуальна тематика досліджень, понятійний апарат, етапи наукового дослідження.

Література основна: 2,3

Література додаткова: 1,3

Семінарське заняття 1. Педагогічне дослідження як процес наукового визначення, вивчення та аналізу результатів вирішення педагогічної проблеми

План

I. Теоретична частина. Питання для обговорення

1. Соціально-педагогічні протиріччя як основа визначення теми наукового дослідження.
2. Науковий апарат дослідження.
3. Логіка (етапи) наукового дослідження.

II. Практична частина.

1. Обґрунтування теми власного наукового дослідження на основі визначених соціальних протиріч, реалій практики та запитів батьків дітей дошкільного віку.

Література основна: 2,3

Література додаткова: 1,3

Тема 3. Характеристика методологічних принципів наукового дослідження

Методологія – найбільш загальна система організації принципів наукового дослідження, способів досягнення та побудови наукового знання. Принцип об'єктивності, сутнісного аналізу (рух від опису до пояснення), генетичний (розгляд на основі аналізу умов походження, подальшого розвитку, виявлення моментів зміни одного рівня іншим), принцип єдності логічного та історичного (вивчення історії, теорії та перспектив розвитку), концептуальної єдності (якщо дослідник не пропонує своєї концепції, то приєднується до існуючої), системності (вивчення в комплексі характеру взаємодії між елементами), цілісності (обережне виокремлення елементів, розгляд у взаємозв'язку з іншими), діяльнісного підходу (дослідження взаємодії дитини з навколишнім світом).

Ключові поняття теми: принципи дослідження, діти дошкільного віку, взаємозв'язок.

Література основна: 1,3,4,5

Література додаткова: 1,2,5

Тема 4. Методи наукового дослідження. Особливості застосування методів психолого-педагогічного дослідження в роботі з дітьми дошкільного віку (2 год.)

Класифікація методів наукового дослідження: за метою дослідження: методи теоретичного пошуку, виявлення шляхів удосконалення практики; за джерелами одержання інформації: методи вивчення теоретичних джерел, аналізу реального педагогічного процесу; за способами обробки й аналізу даних дослідження: методи якісного аналізу, кількісної обробки матеріалу та ін.

Теоретичні методи дослідження: порівняльно-історичний аналіз, методи моделювання, методи причинно-наслідкового аналізу. Практичні методи дослідження: вивчення реального педагогічного процесу в природних умовах за допомогою спостереження, бесіди, анкетування, аналізу документів освітнього процесу та результатів діяльності дітей; соціометрія, незалежні характеристики (педагогічний консиліум), тестування, вивчення педагогічного процесу в змінених умовах під час проведення експерименту.

Врахування вікових особливостей дітей дошкільного віку при застосуванні методів психолого-педагогічного дослідження: емоційність та категоричність у спілкуванні, ситуативність прояву психологічних особливостей, бурхлива уява, недостатній рівень розвитку здатності до самоспостереження, самоаналізу (тому методики, побудовані на основі вербального самозвіту піддослідного (наприклад, тести-питальники), мають низьку діагностичну спроможність щодо цієї вікової категорії).

Ключові поняття теми: методи наукового дослідження, класифікація методів, діти дошкільного віку, вікові особливості дітей, специфіка використання методів.

Література основна: 1,2,4,5

Література додаткова: 1,3,4

Семінарське заняття 2. Специфіка застосування методів психолого-педагогічного дослідження в системі дошкільної освіти

План

I. Теоретична частина. Питання для обговорення.

1. Вікові особливості дітей дошкільного віку.

2. Побудова взаємодії з дітьми в ході дослідження.

3. Особливості організації педагогічного експерименту в дошкільному закладі та родині.

II. Перевірка виконання самостійної роботи.

III. Проблемна дискусія.

Література основна: 1,2,4,5

Література додаткова: 1,3,4

Тема 5. Теоретичні методи наукового дослідження

Теоретичні методи дослідження, їх призначення та специфіка застосування при здійсненні дослідження в галузі дошкільної освіти. Вивчення наукової літератури: праць класиків з питань дитинознавства; загальних і спеціальних праць з педагогіки і психології; історико-педагогічних праць і документів; періодичних видань з дошкільної освіти та дитячої психології; художньої літератури про дітей, виховання, вихователів; довідкової педагогічної літератури, підручників і методичних посібників з дошкільної педагогіки і суміжних наук.

Методи роботи з науковою літературою: складання бібліографії – переліку джерел, відібраних для роботи з досліджуваної проблеми; реферування – стислий виклад основного змісту однієї чи кількох праць із загальної тематики; конспектування – ведення більш детальних записів, основу яких становить виділення головних ідей і положень публікації; анотування – короткий запис загального змісту книги чи статті; цитування – дослівний запис виражень, фактичних чи цифрових даних, що містяться в літературному джерелі. Правила оформлення списку літературних джерел.

Методи аналізу, синтезу, класифікації, типологізації, абстрагування, порівняння, узагальнення та ін. Математичні й статистичні методи в педагогіці. Взаємодоповнення методів дослідження.

Ключові поняття теми: дошкільна освіта, наукове дослідження, теоретичні методи, наукова література, бібліографія.

Література основна: 1,2,3

Література додаткова: 1,2,5

Тема 6. Емпіричні методи наукового дослідження

Вимоги до емпіричних методів: валідність, надійність, діагностична сила (роздільна здатність), репрезентативність. Метод спостереження та педагогічного експерименту. Мета педагогічного спостереження: збір фактів, детальна фіксація їх суттєвих ознак. Безперервні і дискретні спостереження. Способи фіксації спостережуваних фактів. Врахування вікових особливостей дітей дошкільного віку при організації педагогічного спостереження. Об'єктивні та суб'єктивні фактори успішності педагогічного спостереження.

Педагогічний експеримент – найпоширеніший метод у галузі дошкільної педагогіки. Умови організації та основні етапи педагогічного експерименту (констатувальний, формувальний, контрольний).

Опитувальні методи. Пробне і масове опитування дітей дошкільного віку. Робота з опитувальниками. Особливості використання методу бесіди в роботі з дітьми дошкільного віку. Інтерв'ю та анкетування.

Метод рейтингу. Метод експертних оцінок. Соціометрія. Метод «мозкового штурму», метод колективного блокнота і контрольних запитань, метод асоціацій та аналогій.

Ключові поняття теми: дошкільна освіта, наукове дослідження, емпіричні методи дослідження.

Література основна: 1,2,3

Література додаткова: 1,2,5

Тема 7. Методологічна культура та методологічна компетентність педагога

Методологічна культура – одна зі складових компетентностей сучасного педагога, культура професійного мислення, заснована на методологічних знаннях, найважливішу частину яких складає рефлексія. Компоненти: методологічні знання, діалектичне мислення, педагогічна рефлексія, соціальна перцепція. Специфіка методологічної культури – суб’єктивність, авторське розуміння і тлумачення педагогічних явищ, можливість породження нових ідей у конкретних проблемних ситуаціях.

Методологічна компетентність як комплекс умінь з аналізу, синтезу, порівняння, абстрагування, узагальнення, конкретизації педагогічних феноменів, як професійні якості інтелекту: здатність до встановлення аналогій, фантазії, гнучкість і критичність мислення. Методологічна компетентність визначається набором знань, умінь, навичок, здібностей, необхідних педагогу для здійснення професійної діяльності: прогностичні, проєктивні, предметно-методичні, організаторські, педагогічної імпровізації, експертні. Виявляється через уміння застосовувати наявні знання для встановлення педагогічно доцільних взаємин, придбання і перетворення знань дітьми і самим педагогом, а також для вироблення способів інноваційної діяльності.

Етичні засади організації психолого-педагогічних досліджень в дошкільних закладах освіти. Кодекс професійної етики та практики Американської психологічної асоціації (2002р.): рекомендації щодо ефективного планування дослідження; отримання згоди на участь у дослідженні; аналізу наслідків і мінімізації можливих ризиків; відповідальності щодо захисту особистої інформації та об’єктивного інформування піддослідних про цілі й можливі наслідки дослідження; подання вірогідної інформації про отримані результати; форми і шляхи оприлюднення результатів тощо. Етичний кодекс психолога в Україні.

Ключові поняття теми: методологічна культура, методологічна компетентність, дошкільні заклади освіти, психолого-педагогічне дослідження, професійне мислення.

Література основна: 1,2,4,5

Література додаткова: 1,2,3,5

Семінарське заняття 3. Етичні засади організації психолого-педагогічних досліджень в дошкільних закладах освіти

План

I. Теоретична частина. Питання для обговорення

1. Поняття методологічної культури і методологічної компетентності.

2. Етичні засади організації психолого-педагогічних досліджень в дошкільних

зкладах освіти.

3. Характеристика основних положень Етичного кодекса українського вченого.

II. Практична частина.

III. Перевірка самостійної роботи.

Література основна: 1,2,4,5

Література додаткова: 1,2,3,5

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ

«СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ У КОНТЕКСТІ КОМПАРАТИВІСТСЬКИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»

Тема 1. Особливості організації освітнього процесу в закладах різних типів в Україні та за кордоном

Організаційні форми освітньої діяльності зарубіжних дошкільних закладів. Місце ігрової діяльності в освітньому просторі дошкільного закладу. Організація розвивального середовища. Особливості, зміст, форми і методи навчання дітей у різних типах дошкільних закладів. Організація навчально-пізнавальної діяльності. Діяльність дітей поза межами групи. Інклюзивна освіта у зарубіжних дошкільних закладах. Особливості освітньої діяльності поза межами дошкільних установ в різних країнах світу. Взаємодія дошкільних закладів з різними соціальними інститутами в Україні та за кордоном.

Основні поняття теми: освітня діяльність, організаційні форми освітньої діяльності, дошкільна освіта, заклади дошкільної освіти.

Література основна: 5, 6

Література додаткова: 1, 2, 3, 5

Семінарське заняття 1. Організація освітнього процесу в українських та зарубіжних закладах дошкільної освіти

I. Теоретична частина. Питання для обговорення.

1. Вибір підходів до організації освітнього процесу у закладах дошкільної освіти в українських та зарубіжних закладах дошкільної освіти.
2. Формування стратегії розвитку дошкільних закладів з метою забезпечення його ефективної співпраці з соціальними інституціями.
3. Особливості освітньої діяльності поза межами дошкільних закладів у різних країнах світу.

II. Перевірка самостійної роботи.

III. Проблемна дискусія.

Література основна: 5, 6

Література додаткова: 1, 2, 3, 5

Тема 2. Науково-методичне забезпечення вітчизняної та зарубіжних систем дошкільної освіти

Трансформація цілей, завдань, змісту і методів зарубіжної і вітчизняної дошкільної освіти. Зарубіжні концепції ХХ століття та їх вплив на розвиток сучасних систем дошкільної освіти в зарубіжних країнах і в Україні. Сучасні педагогічні концепції дошкільної освіти. Нормативні та державні документи в галузі дошкільної освіти в Україні та за кордоном. Провідні принципи освітньої політики дошкільної освіти різних країн світу.

Основні поняття теми: стандарти дошкільної освіти, програми виховання дітей дошкільного віку, педагогічні концепції.

Література основна: 2, 6

Література додаткова: 2, 5, 6, 7, 8

Семінарське заняття 2. Законодавче забезпечення функціонування дошкільної освіти в Україні та за кордоном

I. Теоретична частина. Питання для обговорення

1. Нормативні та державні документи різних країн світу у галузі дошкільної освіти.

2. Стандарти дошкільної освіти в Україні, європейських країнах та США.

3. Інтеграції дошкільної освіти у шкільну систему в різних країнах світу.

II. Практична частина.

Дати оцінку інтеграції дошкільної освіти у шкільну систему в різних країнах світу.

III. Перевірка виконання самостійної роботи.

Література основна: 2, 6

Література додаткова: 2, 5, 6, 7, 8

Тема 3. Актуальні проблеми вітчизняної та зарубіжної дошкільної педагогіки

Піднесення та утвердження статусу дитинства як особливо значущого, неповторного періоду життя людини – визначальна тенденція на сучасному етапі розвитку міжнародного освітнього простору. Нове бачення ролі дошкільної освіти в системі безперервної освітньої парадигми, зміна підходів до організації педагогічного процесу в дошкільних закладах на основі особистісно орієнтованої освіти. Регулювання розвитку дошкільної освіти на загальнодержавному рівні. Співпраця дошкільних закладів з батьками та іншими соціальними інститутами. Виховання дітей в дусі миру. Екологічні програми для дошкільних установ. Свобода і самостійність у вихованні. Набуття дітьми «досвіду щастя» - як одне з провідних завдань зарубіжної педагогіки дитинства. Підготовка дитини до школи в окремих країнах та в Україні.

Основні поняття теми: освітня парадигма, проблеми зарубіжної педагогіки дитинства та вітчизняної дошкільної педагогіки.

Література основна: 1, 2, 3, 4, 6

Література додаткова: 1, 2, 3, 4, 5

Семинарське заняття 3. Сучасні домінуючі педагогічні теорії в дошкільній освіті зарубіжних країн

I. Теоретична частина. Питання для обговорення

1. Порівняльна характеристика актуальних проблем вітчизняної дошкільної педагогіки та зарубіжної педагогіки дитинства.
2. Проблема створення ефективних освітніх технологій у світлі сучасної філософії дитиноцентризму.
3. Гра як природна форма самореалізації. Теорія «вільної рольової гри» в зарубіжній педагогіці.

II. Практична частина.

Визначення можливостей збагачення національної системи дошкільної освіти ідеями зарубіжних освітніх технологій

III. Перевірка самостійної роботи.

Література основна: 1, 2, 3, 4, 6

Література додаткова: 1, 2, 3, 4, 5

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень аспірантів (денна форма)

Вид діяльності аспіранта	Максимальна кількість балів за одиницю	Змістовий модуль «Методологія психолого-педагогічних досліджень у галузі дошкільної освіти»		Змістовий модуль «Сучасні проблеми дошкільної освіти у контексті компаративістських досліджень»	
		Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	8	8	8	8
Відвідування семінарських занять	1	6	6	6	6
Робота на семінарському занятті	10	6	60	6	60
Виконання завдань для самостійної роботи	5	4	20	4	20
Максимальна кількість балів			94		94
Коефіцієнт		94:100 =0,94		94:100 =0,94	

Система оцінювання навчальних досягнень аспірантів (заочна форма)

Вид діяльності аспіранта	Максимальна кількість балів за одиницю	Змістовий модуль «Методологія психолого-педагогічних досліджень у галузі дошкільної освіти»		Змістовий модуль «Сучасні проблеми дошкільної освіти у контексті компаративістських досліджень»	
		Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів

		Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	2	2	2	2
Відвідування семінарських занять	1	2	2	2	2
Робота на семінарському занятті	10	2	20	2	20
Виконання завдань для самостійної роботи	5	6	30	6	30
Максимальна кількість балів			54		54
Коефіцієнт		54:100 =0,54		54:100 =0,54	

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання

Змістовий модуль

«Методологія психолого-педагогічних досліджень у галузі дошкільної освіти»

№	Вид роботи	Кількість годин		Форми звітності
		денна	заочна	
1	Виконання індивідуальних завдань: – підбірка основної літератури до теми власного наукового дослідження та створіння картотеки організованого читання за розділами: прочитати, підлягає опрацюванню, прочитано	12	12	Картотека
2	– сформулювати науковий апарат власного наукового дослідження, визначити та обґрунтувати методи для реалізації його мети	10	10	Доповідь
3	– обґрунтування методологічних принципів, визначених для власного наукового дослідження	6	6	Доповідь
4	– презентація та обговорення представленого обґрунтування теми наукового дослідження	4	4	Презентація
5	– аналіз фрагментів дисертаційних досліджень (авторефератів).	-	10	Доповідь
6	– етичні засади організації психолого-педагогічних досліджень в дошкільних закладах освіти.	-	10	Презентація

Змістовий модуль
«Сучасні проблеми дошкільної освіти
у контексті компаративістських досліджень»

№	Вид роботи	Кількість годин		Форми звітності
		денна	заочна	
1	Виконання індивідуальних завдань: – опрацювання джерельного матеріалу з компаративістської педагогіки	8	8	Звіт
2	– аналіз нормативних документів в різних країнах світу;	16	16	Презентація
3	– опрацювання глосарію основних понять компаративістської педагогіки;	4	4	Словник
4	– підготовка до презентації результатів дослідження	4	4	Презентація
5	– організація освітнього процесу в українських та зарубіжних закладах дошкільної освіти	-	10	Презентація
6	– підбірка ефективних освітніх технологій у світлі сучасної філософії дитиноцентризму.	-	10	Доповідь

6.3. Критерії оцінювання рівня виконання завдань для самостійної роботи:

К-ть балів	Критерії оцінювання
5	завдання виконано якісно, самостійно та своєчасно; зміст завдання розкритий у повному обсязі, доцільно обрані інформаційні джерела, дібрана інформація систематизована й проаналізована; аспірант виявив ініціативність у пошуку додаткових джерел інформації та креативність у розумінні і творчому використанні набутих знань та умінь.
4	завдання виконано самостійно та своєчасно; зміст завдання загалом розкритий, однак включені матеріали, що не мають безпосереднього відношення до теми; виявлення схильності до системно-наукового аналізу, прагнення до творчого використання набутих знань та умінь, але за наявності незначних помилок.
3	завдання виконано не своєчасно, має місце порушення логіки й структури викладу матеріалу; робота не містить авторської думки; можливі суттєві помилки у виконанні завдань, але аспірант спроможний усунути їх під керівництвом викладача.

0-2	завдання виконано поверхово, фрагментарно, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення; несвоєчасне та неякісне виконання завдань, вияв не самостійності у роботі.
-----	--

6.4. **Форми підсумкового контролю**

Підсумковий контроль проводиться у формі екзамену з усіх змістових модулів дисципліни «**Розвиток наукової галузі**».

Орієнтовний перелік питань до екзамену

1. Розкрити сутність методології психолого-педагогічних досліджень та її рівні.
2. Охарактеризувати сучасні стратегії оновлення та розвитку дошкільної освіти.
3. Проаналізувати структурні елементи та етапи наукового дослідження.
4. Схарактеризувати методологічні принципи наукового дослідження.
5. Розкрити теоретичні методи дослідження, їх призначення та специфіку застосування при здійсненні дослідження в галузі дошкільної освіти.
6. Проаналізувати методи роботи з науковою літературою.
7. Пояснити правила оформлення списку літературних джерел.
8. Охарактеризувати емпіричні методи психолого-педагогічних досліджень.
9. Розкрити сутність та зміст педагогічного спостереження.
10. Розкрити умови організації та основні етапи педагогічного експерименту (констатувальний, формувальний, контрольний).
11. Порівняти особливості організації педагогічного експерименту в дошкільному закладі та родині.
12. Охарактеризувати математичні й статистичні методи в педагогіці.
13. Розкрити поняття методологічної культури і методологічної компетентності.
14. Пояснити етичні засади організації психолого-педагогічних досліджень в дошкільних закладах освіти.
15. Охарактеризувати основні положення Етичного кодексу українського вченого.
16. Визначити можливості збагачення вітчизняної системи дошкільної освіти ідеями зарубіжних освітніх технологій.
17. Охарактеризувати зарубіжні концепції дошкільної освіти ХХ ст. та їх вплив на розвиток сучасних систем дошкільної освіти.
18. Охарактеризувати сучасні тенденції розвитку дошкільної освіти в Україні та за кордоном в контексті глобалізації міжнародного освітнього простору.
19. Обґрунтувати актуальність компаративних досліджень в контексті інтеграції вітчизняної системи освіти в європейський освітній простір.
20. Розкрити ідею «європейського виховання», притаманну інтеграційним процесам у галузі освіти європейських країн.
21. Визначити переваги й недоліки інтеграції дошкільної освіти у шкільну систему в різних країнах світу.

22. Порівняти особливості співпраці закладів дошкільної освіти з батьками вихованців в українській та зарубіжних системах дошкільної освіти.
23. Розкрити значення ігрової діяльності в освітньому просторі вітчизняних і зарубіжних закладів дошкільної освіти.
24. Визначити особливості інклюзивної дошкільної освіти України та інших країн.
25. Порівняти актуальні проблеми вітчизняної дошкільної освіти та дошкільної освіти інших країн.
26. Порівняти особливості науково-методичного забезпечення дошкільної освіти в Україні та за кордоном.
27. Розкрити вимоги до особистості вихователя та його професійної діяльності в Україні та інших країнах.
28. Схарактеризувати організаційні форми освітньої діяльності вітчизняних та зарубіжних дошкільних закладів.
29. Розкрити особливості організації ігрової діяльності у вітчизняних та зарубіжних закладах дошкільної освіти.
30. Розкрити особливості взаємодії дошкільних закладів з різними соціальними інститутами в Україні та за кордоном

Критерії оцінювання відповіді в балах	Повнота викладу методологічних положень та стратегій розвитку дошкільної освіти	10
	Володіння науковою термінологією	10
	Уміння ілюструвати теоретичні положення прикладами з практики дошкільної освіти в Україні та за кордоном	10
	Логіка і грамотність презентації змісту відповіді	10

6.5. Оцінювання освітніх досягнень аспірантів за системою ECTS

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90-100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками
B	82-89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності

E	60-68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

7. Рекомендовані джерела

Змістовий модуль

«Методологія психолого-педагогічних досліджень у галузі дошкільної освіти»

Основні:

1. Лаппо В.В. Основи педагогічних досліджень: навч.-метод. посібник / В.В. Лаппо. – Івано-Франківськ: НАІР, 2016. – 284 с.
2. Підготовка майбутніх вихователів до роботи з дітьми дошкільного віку: компетентнісний підхід: монографія / за заг. ред. Г.В. Беленької, О.А. Половіної. – Умань: ВПЦ «Візаві», 2015. – 208 с.
3. Сучасні вимоги до організації та проведення історико-педагогічних досліджень: зб. матеріалів наук.-методолог. семінару / ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського [редкол.: Березівська Л.Д. (голова редкол.), Лапаєнко С.В., Сухомлинська О.В., Тарнавська С.В.; літ. ред. Дерев'янко Т. М.]. – Київ: ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського, 2017. – 28 с.
4. Тверезовська Н.Т. Методологія педагогічного дослідження / Н.Т. Тверезовська, В.К. Сидоренко. – К. : Центр навчальної літератури. – 2017. – 440 с.
5. Теоретичні засади науково-дослідницької діяльності суб'єктів освітнього процесу університетів: практичний посібник / авторський колектив: В. Майборода, О. Ярошенко, Я. Скиба / за ред. О. Ярошенко. – Київ: Інститут вищої освіти НАПН України, 2015. – 174 с.

Додаткові:

1. Ортинський В.Л. Педагогіка вищої школи: підручник / В.Л. Ортинський. – Львів: Видавництво Львівської політехніки. – 2017. – 500 с.
2. Основи науково-педагогічних досліджень: навч. посібник / І.П. Аносов, М.В. Елькін, М.М. Головова, А.А. Коробченко. – Мелітополь: ТОВ «Видавничий будинок ММД», 2015. – 218 с.
3. Поніманська Т.І. Дошкільна педагогіка: навч. посібник / Т.І. Поніманська. – 4-те вид. перероб. – К.: Академвидав, 2018. – 408 с.
4. Хоружа Л.Л. Морально-етичні принципи та норми наукової діяльності / Л.Л. Хоружа // Вища школа. – 2015. – № 6. – С. 9–19.
5. Староста В.І. Методологія та методи науково-педагогічних досліджень: навчально-методичний посібник / В.І. Староста, Г.В. Товканець. – Мукачево: МДУ, 2015. – 64 с.

Інтернет-ресурси:

1. Закон України «Про вищу освіту». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.help/law/1556-VII/edition01.01.2019/>
2. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4rada.gov.ua/laws/show/344/3013>
3. Педагогічне дослідження в галузі дошкільної педагогіки. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://studfile.net/preview/5512848/page:3/>
4. Пріоритетні напрями наукових досліджень НАПН України на 2018–2022 рр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://naps.gov.ua/ua/press/announcements/1315/>
5. Що потрібно знати про плагіат: посібник з академічної грамотності та етики для «чайників». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://library.kubg.edu.ua/images/stories/Departaments/biblio/PDF/books_ac-gr.pdf

Змістовий модуль
«Сучасні проблеми дошкільної освіти
у контексті компаративістських досліджень»

Основні:

1. Алексєєнко Т. Ф. Сімейне виховання: концептуалізація ідей теорії і практики : монографія. / Т. Ф. Алексєєнко. – Київ – Умань : ФОП Жовтий О. О., 2016. – 437 с.
2. Андрощук І. В. Педагогічна взаємодія у професійній діяльності : навч. посіб. / І. В. Андрощук. – Хмельницький : ХНУ, 2017. – 190 с.
3. Воронова С. В. Робота з батьками: теорія та практика : навч.-метод. посіб. / С. В. Воронова. – Одеса : Астропринт, 2015. – 216 с.
4. Демократична школа: практичний посібник / М. Рафальська, А. Донець, М. Мельникевич-Чорна, І. Сабор, Х. Чушак. / Загальна редакція: О. Шинаровської. – Європейський центр імені Вергеланда, 2017. – 38 с.
5. Порівняльна педагогіка: методологічні орієнтири українських компаративістів : хрестоматія / авторський колектив, – К. : Педагогічна думка, 2015. – 176 с.
6. Теорія і методика навчання й виховання дітей дошкільного та молодшого шкільного віку: від історії до інновацій [Текст] : [колективна] монографія / Міністерство освіти і науки України, Сумський державний педагогічний університет ім. А. С. Макаренка ; [наук. ред.: А. А. Сбруєва, О. В. Лобова, С. М. Кондратюк, А. П. Колишкіна ; за заг. ред.: А. А. Сбруєвої, С. М. Кондратюк ; рец.: О. І. Огієнко, О. А. Заболотна]. – Суми : ВВП «Мрія», 2015. – 587 с.

Додаткові:

1. Актуальні проблеми сучасної дошкільної освіти : збірник тез доповідей Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції, 26 жовтня 2017 р., Мукачєво / Ред. кол. : В. І. Кобаль (гол. ред.) та ін. – Мукачєво : МДУ, 2017. – 213 с.

2. Гончаренко А.М. Дошкільна освіта Німеччини та України у зіставленні /А.М.Гончаренко // Дошкільне виховання . – 2018. - № 11.- С. 13-15.
3. Козак Л.В. Сучасна дошкільна освіта: європейський досвід / Л.В.Козак // Освітологічний дискурс. – 2017. - № 3-4 (18 - 19). – С. 235 – 250.
4. Мельник Н.І. Методологічні підходи до аналізу професійної підготовки дошкільних педагогів у країнах Західної Європи / Н.І.Мельник // Педагогічна освіта : теорія і практика : Зб. наук. пр. / Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка; Інститут педагогіки НАПН України [гол.ред.ЛабунецьВ.М.]. – Вип.21 (2-2016). – Ч.1. – Кам'янець-Подільський, 2016. – С.125-134.
5. Мельник Н.І. Європейські концепти правового виховання дітей дошкільного віку в Україні / Н.І.Мельник // Вісник Черкаського університету.- 2018. - № 3.- С. 29 - 37
6. Педагогічна компаративістика – 2015: трансформації в освіті зарубіжжя та український контекст: матеріали наук.- практ семінару (Київ, 11 червня 2015 р.) / Ін-т педагогіки НАПН України / За заг. ред О.І. Локшиної. – К.: Педагогічна думка, 2015. – 288с.
7. Путча В., Нойман М., Заплотинська О., Софій Н. Підтримка працівників дошкільної освіти на державному рівні: дошкільна освіта в Україні. Вашингтон, «Результати для розвитку», 2018. – 30 с.
8. Теорії та технології інноваційного розвитку вищої освіти: глобальний і регіональний контексти [Текст] : [колективна] монографія / Міністерство освіти і науки України, Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка ; за загальною редакцією професора А. А. Сбруєвої. – Суми : Видавництво СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2015. – 519 с.